

Zápisy do vlastivědy (5. třída, duben)

- zapisujte do sešitu vlastním tempem
- před zápisem do sešitu přečtěte kapitolu v učebnici alespoň dvakrát

1. Habsburkové na českém trůně (1526 - 1918)

- Habsburkové chtěli v zemi neomezeně vládnout
- omezovali svobodu lidí - uznávali pouze **katolíky** (*katolická církev - součástí křesťanství - víra v Boha a učení Ježíše Krista*)
- obyvatele tehdejší země (17. století) můžeme rozdělit do skupin:
panovníci
šlechta - nejbohatší skupina po panovníkovi, žila na zámcích, v palácích
- chod zámku zajišťovalo **služebnictvo**, ale také **úředníci, drábové, myslivci**
- poddaní**
 - byli nuceni pracovat na panských polích (nepracovali tedy jenom pro sebe), k tomu platili pánům různé poplatky, například část z prodeje na jarmarku, poplatek za provozování řemesel, poplatek za kovářny, mlýny
 - bez souhlasu pánů se nesměli stěhovat, ženit/vdávat, nesměli prodat svá pole ani výrobky (= nevolnictví)
 - povinností mužů byla také vojenská služba
- poddaní se **bouřili proti pravidlům** - proběhlo několik selských **povstání** (nejznámějším povstáním byla vzpoura Chodů pod vedením Jana Sladkého Koziny)
 - ani **šlechta** nebyla spokojená s vládou Habsburků, nelíbilo se jí neustálé omezování - **bitva na Bílé hoře (1620)** - střet císařských vojsk Habsburků a vojsk českých pánů, kdy **Habsburkové zvítězili** a v zemi vládli dalších 300 let
 - 27 pánů z bitvy na Bílé hoře (povstalci) bylo roku 1621 na Staroměstském náměstí v Praze popraveno
 - po českém povstání začaly také **náboženské boje** v celé Evropě, které trvaly 30 let - **třicetiletá válka (1618-1648)**

2. Baroko (17. a první polovina 18. století = 1600 - 1750)

- umělecký sloh z Itálie
- ovlivnilo umění v naší zemi

Architektura:

- stavěly se hlavně církevní stavby (kaple, kostely, chrámy a kláštery), ale také barokní zámky, domy
- stavby jsou bohatě zdobené, vyzdobeny jsou sochami, malbami, obrazy
- sochy svatých, anebo sochy vyjadřující pocity postav - bolest, radost, strach...
- **barokní zámky:**

Hudba:

- vznikaly varhanní skladby, které se hrály v chrámech a kostelech
- začala se provozovat **opera** („zpívané divadlo“)
- církev začala pořádat slavnosti pro věřící - **procesí a poutě**
- **barokní skladatelé:** J. S. Bach, Adam Václav Michna z Otradovic

Poznámka: Pokud máte možnost, vyhledejte na internetu alespoň 3 barokní zámky (nejlépe takové, které jste navštívili, anebo jste je viděli v některé z pohádek).

3. Život po třicetileté válce

- po válce (1648) byla bída, chudoba, byla zrušena většina škol - obyvatelé se stávali **negramotnými** (neuměli číst, psát, počítat)
- existovaly školy:

Nižší školy pro děti od 6 do 12 let - školní docházka **nebyla povinná**

- byly ve větších obcích (tam, kde byl kostel)

Gymnázia a vysoké školy - vyučovalo se pouze v latině, učitelé byli vzdělaní mniši

- studovat zde směli jen chlapci

Jan Amos Komenský - „učitel národů“

- český vzdělanec, **nekatolík** - musel se skrývat a žít na různých místech v Evropě
- **navrhoval**, aby:
 - škola byla pro chlapce i dívky
 - se děti zpočátku učily v češtině (aby všemu rozuměly)
 - vyučování bylo názorné (obrázky, modely)
 - děti nebyly trestány bitím
 - se neválčilo

4. Osvícenství (od druhé poloviny 18. století = od roku 1750)

- měšťanstvo se začínalo prosazovat, rozvíjela se řemesla, obchod, docházelo k vědeckým objevům a vynálezům
- nové názory na život a přírodu (z Anglie a Francie) - měly „osvítit“ myšlení lidí - **osvícenství**:
 - síla rozumu
 - důležitost vzdělání
 - respektování jiného názoru (osvícenci **kritizovali katolickou** církev - jiné náboženství v té době nebylo uznávané)
- osvícenské myšlenky začaly ovlivňovat i myšlení panovníků, kteří začali měnit určitá nařízení v zemi (**reformy** - změny/nápravy)
- většina změn - reformy - omezovala moc církve (docházelo i k zabavování majetku)

Marie Terezie

- císařovna, která zavedla **mnoho reform**:
 - o **daně** platila i vrchnost - páni (dříve platili daně jen poddaní)
 - o **snížila robotu** (povinnost pracovat na panském) na tři dny v týdnu (dříve poddaní pracovali i více než polovinu týdne na panském)
 - o **zakázala mučení** a bití poddaných
 - o roku 1774 zavedla **povinnou školní docházku** pro děti od 6-12 let

Josef II. („selský císař“)

- nejstarší syn Marie Terezie, u prostých lidí velmi oblíbený
- pokračoval v reformách:
- roku **1781** vydal **toleranční patent** - zákon - lidé mohli vyznávat i jiná náboženství (dříve pouze katolické)
- zrušil mnoho klášterů a zřídil z nich nemocnice, ústavy pro chudé a sirotky
- roku **1781 zrušil nevolnictví** - všichni lidé byli svobodnými občany (mohli se ženit, stěhovat, vykonávat různá povolání), **ale** stále museli robotovat (pracovat na panských polích)

5. Vesnice v 18. století (1701-1799)

- venkované se rozdělovali podle majetku (kolik vlastnili půdy a dobytka):

sedláci -

rolníci -

bezzemci - pronajímali si kousek půdy od sedláků nebo obce

eledíni a děvečky -

chudina -

- venkovské domy většinou měly:

- dvůr s chlévy

- kurníky pro drůbež

- komory

- stodoly na slámu a seno

- pec v kuchyni, kde se topilo, hospodyně v pecích pekly chléb, buchty

- od pondělí do soboty lidé pracovali, v neděli chodili do kostela a odpočívali

- maso se jedlo méně, častěji se jedly luštěniny, brambory, nejčastěji se jedla polévka

- venkované dodržovali různé zvyky, například velikonoční:

Poznámka: Dopln k obyvatelům, co jejich postavení obnášelo (sedláci, rolníci...). Vyhledej nějaké velikonoční zvyky, které dodržujeme dodnes.